

Müsahibələr və mövqelər

Şahmar Məmmədov

*Vəkillərin İntizam Komissiyasının sədri
Hüquqi yardım və tədris mərkəzinin rəhbəri*

ALMANİYADA VƏKİLLƏRİN İNTIZAM MƏSULİYYƏTİ: OXŞAR VƏ FƏRQLİ CƏHƏTLƏR

Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası Rəyasət Heyətinin təşəbbüsü və Almaniya Texniki Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin (GİZ) təşkilatçılığı ilə 25-30 noyabr 2018-ci il tarixlərdə Vəkillərin İntizam Komissiyasının bir sıra üzvləri Rəyasət Heyətinin sədri Anar Bağirovun rəhbərliyi ilə Almaniya Federativ Respublikasında işgüzar səfərdə olmuşlar. Səfərin məqsədi Almaniya vəkillərinin intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsi qaydaları, əsasları və bununla əlaqədar digər təcrübəni öyrənmək olmuşdur.

Səfərin ilk günü Azərbaycan vəkillərinin nümayəndə heyəti Almaniya Federal Vəkillər Palatasının Prezidenti cənab Dr. Ulrich Wessels ilə görüşmüşdür. Görüşdə cənab Anar Bağirov Azərbaycan vəkilliyinin inkişafı ilə bağlı aktual məsələləri səsləndirmiş, Azərbaycan və alman vəkillərinin beynəlxalq əməkdaşlığı və təcrübə mübadiləsi ilə bağlı bir sıra məsələlər, o cümlədən əməkdaşlığın gələcək perspektivləri müzakirə edilmişdir. Səfərin sonrakı günləri Vəkillərin İntizam komissiyasının üzvləri Almaniya Arbitraj məhkəməsinin hakimi xanım Monika Nöhre, işlər müdiri xanım Dr. Sylvia Ruge ilə, Vəkillər Palatasının Vitse-Prezidenti, vəkil və notarius, cənab Hans-Christian Hauckla, Frankfurt am Mayn şəhərinin Vəkillər Palatasının referenti, vəkil Dr. Marc Zastrowla, Frankfurt am Mayn şəhərinin Vəkillər Palatası Rəyasət Heyətinin Şikayətlər şöbəsinin sədri, vəkil Hans-Rüdiger Dierkslə, “Dolce Lauda” vəkil ofisində, Frankfurt am Mayn şəhərinin Vəkillər Palatasının vəkili cənab Dr. Rodolfo Dolce, vəkil xanım Marilena Baccilə, Vəkillər məhkəməsinin Prezidenti cənab Prof. Dr. Jürgen Taschke ilə görüşmüş, səfər nəticəsində Vəkillər İntizam Komissiyasının üzvləri Almaniya Federativ Respublikasında vəkillərin intizam məsuliyyətinə cəlb olunması qaydası, əsasları, vəkillər barəsində intizam icraatının başlanılması və araşdırmanın aparılması qaydaları, vəkillər barəsində tətbiq edilən intizam tənbehləri və intizam icraatı ilə əlaqədar Almaniya təcrübəsi ilə yaxından tanış olmuşlar. Hesab edirəm ki, həmin səfər nəticəsində əldə edilmiş təcrübə və nəzəri biliklər digər vəkil həmkarlarımız üçün maraqlı olar. Səfər zamanı əldə edilmiş təcrübənin digər vəkil həmkarlarıma da maraqlı olduğunu nəzərə alaraq bununla əlaqədar “Azərbaycan vəkili” jurnalında onlarla bölüşmək və məqalə ilə çıxış etmək qərarına qərarına gəldim. Lakin hesab edirəm ki, bunu bir məqalə ilə əhatə etmək mümkün deyil və buna görə də bunu silsilə yazılarla əhatə etmək daha məqsədə müvafiq olardı.

İlk yazını Almaniya vəkillik fəaliyyəti ilə əlaqədar ümumi məlumatlara həsr etmək istərdim. Sonrakı yazılarda isə Almaniya vəkillər barəsində tətbiq edilən intizam tənbehləri, vəkillərin intizam məsuliyyətinə cəlb edilmə qaydası və əsasları haqqında məlumatlara daha geniş yer veriləcəkdir.

Ümumiyyətlə, Almaniya vəkillik fəaliyyəti 1959-cu ildən qüvvədə olan “Vəkillərin fəaliyyəti haqqında” Federal Qanun ilə tənzimlənir. Qanuna əsasən vəkillik ədalət mühakiməsinin müstəqil qolu hesab edilir. Vəkil yalnız hüquqi yardım göstərdiyi şəxsin maraqlarını, onun hüquqlarını müdafiə etmir, o həm də ədalət və qanunçuluq prinsiplərini əsas tutmaqla ədalətin bərqərar olmasına yardım göstərir. Vəkil təmsil etdiyi şəxsin qanunla qorunan maraqlarını müdafiə etməklə ədalət mühakiməsinə xidmət edir.

Almaniya vəkili statusu əldə etmək üçün namizədlərə qarşı bir çox tələblər mövcuddur. Əsas tələb kimi namizədlər “Hakimlər haqqında” Federal Qanuna əsasən hakimlər üçün müəyyən edilmiş

tələblərə cavab verməlidirlər. Yəni vəkilliyə namizədlərə aid tələblər hakimliyə namizədlər üçün tələblərə bərabər tutulur. İlk növbədə namizəd ali hüquqi təhsilli olmalı və ali təhsil aldıqdan sonra ədalət mühakiməsinin bütün sahələrində bir neçə il müddətində təcrübə keçməlidirlər. Bura məhkəmə, prokurorluq, notariat və vəkillik daxildir. Burada əsas məqsəd vəkil olmaq istəyən şəxslərə həmin orqanların işi ilə yaxından tanış olaraq təcrübə toplamaq və bundan sonra hansı istiqamətdə fəaliyyət göstərmək üçün onlara seçim imkanı yaratmaqda köməklik etməkdir. Təcrübə zamanı namizədlərə yerli idarəetmə orqanları tərəfindən əmək haqqı ödənilir. Təcrübə bitdikdən sonra namizəd daha bir dövlət imtahanı verir və yalnız bundan sonra məhkəmədə, vəkillikdə, notariat və ya hüquqi şəxslərdə hüquq məsləhətçisi kimi işləyib-ışləməməyinə özü qərar verir. Bundan sonra bu tələblərə cavab verən namizəd ərizə ilə daimi yaşadığı inzibati-ərazi vahidliyinin birində müvafiq orqana müraciət edir.

Vəkilin funksiyaları hüquqi məsləhətlərin verilməsindən, məhkəmədə tərəf olan şəxslərin təmsil edilməsindən, təqsirləndirilən və ya məhkum olunmuş şəxslərin məhkəmələrdə və ya istintaq orqanlarında müdafiə edilməsindən, cinayət prosesində zərərçəkmişin təmsil edilməsindən, müqavilə əsasında müvəkkilinin əmlakının idarə edilməsindən, müqavilə əsasında hüquq məsləhətçisi funksiyalarının yerinə yetirilməsindən barətdir.

Federal Konstitusiya Məhkəməsinin qərarına əsasən əsas vətəndaşlıq hüquqlarından məhrum edilmiş, məhkəmə qərarına əsasən ictimai vəzifə tutmaq hüququndan məhrum edilmiş, məhkəmə qərarına əsasən vəkillik fəaliyyətinə xitam verilmiş, intizam məhkəmələrinin qərarına əsasən hüquq mühafizə orqanlarından xaric edilmiş, vəkil adına yaraşmayan hərəkətlər edilməsində ittiham edilmiş, qanun tələblərinə zidd olaraq Almaniyada mövcud olan ictimai qaydalar əleyhinə fəaliyyət göstərən, vəkillik fəaliyyəti ilə bir araya sığmayan və vəkilin nüfuzuna xələl gətirən fəaliyyətlə məşğul olan, məhkəmə qərarına əsasən öz üzərində sərəncam vermək hüququnun məhdudlaşdırılması və ictimai əsaslar istisna olmaqla hakim və dövlət qulluqçusu olan şəxslər vəkil ola bilməzlər.

Almaniyada vəkillik fəaliyyəti ilə əlaqədar iki vəkil təşkilatı mövcuddur. Vəkillərin Federal Palatası (Bundesrechtsanwaltskammer) və Almaniya Vəkillər İttifaqı (Deutscher Anwaltverein). Vəkillərin Federal Palatası 1959-cu ildə yaradılmış, özündə 28 regional vəkil palatasını birləşdirir və Berlində fəaliyyət göstərir. Federal Palatanın Prezidenti Ümumi yığıncaq tərəfindən 4 il müddətinə seçilir. Onun vəzifələrinə palatanın təmsil edilməsi, ümumi yığıncağın qərarlarının icra edilməsi daxildir. Bundan başqa, o ildə bir dəfə palatanın fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq, palatanın fəaliyyətinə nəzarəti həyata keçirən Ədliyyə Nazirliyi qarşısında hesabatla çıxış edir. Palatanın Rəyasət Heyəti Prezidentdən, ən azı üç vitse-prezidentdən və xəzinadardan ibarətdir. Rəyasət Heyətinin üzvləri regional vəkil palatalarının prezidentləri sırasından ümumi yığıncaq tərəfindən 4 il müddətinə seçilir. Rəyasət Heyətinin, Ümumi yığıncağın işinin təşkili və onlar tərəfindən qəbul edilmiş qərarların icra edilməsi idarəetmə orqanı tərəfindən həyata keçirilir. Hal-hazırda idarəetmə orqanında 14 nəfər təmsil edilir. Vəkillərin Federal Palatasında 30-dan artıq ekspert komitələri fəaliyyət göstərir. Həmin komitələr qanun layihələri və ya digər hüquqi məsələlər barədə rəylərin hazırlanması ilə məşğul olur. Ekspert komitələrinin üzvləri könüllü olmaqla 4 il müddətinə seçilir və Federal Nazirliklərin iclaslarında iştirak edir. Həmin komitələr sırasında əmək hüququ, cinayət hüququ, vergi hüququ, ailə və vərəsəlik hüququ, beynəlxalq xüsusi hüquq, elektron hüquq münasibətləri və s. komitələr fəaliyyət göstərir. Vəkillərin Federal Palatasının ümumi yığıncağında bütün regional vəkil palataları təmsil edilir. Regional vəkil palataları onların prezidentləri səviyyəsində təmsil edilir. Ümumi yığıncaq əsas orqan olmaqla onun fəaliyyət istiqamətlərini müəyyən edir. Ümumi yığıncağın gündəliyi regional vəkil palatalarından daxil olmuş müraciətlər əsasında palatanın prezidenti tərəfindən müəyyən edilir. Almaniyada hər bir vəkil mütləq şəkildə vəkillik fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün regional vəkil palatalarının üzvü olmalıdır. Ən çox üzvü olan regional vəkil palatalarından öndə Münhen, Frankfurt və Berlin palataları gəlir. Ali Məhkəmədə vəkil kimi hüquqi yardım göstərmək yalnız Federal vəkil palatasının lisenziyası əsasında həyata keçirilə bilər. Bunun üçün Karlsruş şəhərində ayrıca vəkil palatası yaradılmışdır və həmin palatada 50 yaxın vəkil fəaliyyət göstərir. Regional vəkil palataları peşə fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə icazə verir, peşə məsuliyyəti barədə vəkillərə məsləhətlər verir, vəkillər arasında, o cümlədən, vəkillərlə müvəkkillər mübahisələri tənzimləyir, vəkillər tərəfindən peşə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə və onlar barəsində

tənbehlərin tətbiq edilməsinə nəzarət edir.

Almaniya Vəkillər İttifaqı isə 1871-ci ildə yaradılmış və Vəkillərin Federal Palatasından fərqli olaraq peşəkar birliklərin könüllülüüyü əsasında fəaliyyət göstərir. Hal-hazırda 65 000-dən çox üzvü var, bura 250 regional cəmiyyəti özündə birləşdirən 44 birlik daxildir.

İttifaq tərəfindən vəkillərin ixtisasının artırılması məqsədi ilə müxtəlif xidmətlər təklif edilir. Almaniya Vəkillər Akademiyası tərəfindən 23 istiqamətdə vəkillərin ixtisasının artırılması imkanı yaradılır. İl ərzində vəkillər 15 saatı icbari olmaqla, 45 saatdan ibarət ixtisasartırma təlimləri keçirlər. Xaqen Distansion Universiteti ilə birlikdə Vəkillər İttifaqı "Vəkil hüquqları və vəkil təcrübəsi" istiqamətində magistr dərəcəsi almaq imkanı yaradır. Vəkillər İttifaqının ən vacib nəşri olan "Vəkil jurnalı" 70 000 tirajla çap olunur. Əsasən vəkil hüquqları, vəkil məsuliyyəti, vəkilin mükafatlandırılması və vəkil xidmətləri barədə mövzulara geniş yer verilir. Bundan başqa, "Karyera" adlı vəkil jurnalı da çap olunur. Tələbələr və ümumiyyətlə peşə karyerasına başlamayan, vəkil peşəsi ilə maraqlanan şəxslər üçün geniş imkanlar yaradılır. Jurnalda vakansiyalar, vakansiya yarmarkaları haqqında geniş məlumatlar verilir. Jurnal pulsuz yayılır və il ərzində iki dəfə çap edilir, bütün hüquq fakültələrinə, kitabxanalarına, məhkəmələrə və ixtisaslaşmış kitab mağazalarına göndərilir. Bundan başqa, "Vəkil İttifaqı" adlı internet portalı fəaliyyət göstərir. Portalda istehlakçılar və sahibkarlar üçün hüququn müxtəlif sahələri barədə vacib məlumatlar, müxtəlif sahələr barədə məsləhətlər pulsuz verilir. İl ərzində portaldan milyonlarla şəxs istifadə edir. Bundan əlavə, ittifaqda "Qaynar xətt" fəaliyyət göstərir. "Qaynar xətt"ə zəng edənlər verdikləri suallara tez bir zamanda cavab ala bilirlər. Zənglər pulsuzdur.

Vəkillərin qonorarı və mükafatlandırılması ilə əlaqədar 01 iyul 2004-cü il tarixdə qanun qüvvəyə minmişdir. Qanun Almaniya vəkillik fəaliyyətini həyata keçirən bütün şəxslərə şamil edilir. Yəni vəkillərin göstərdikləri hüquqi yardıma görə bağladıkları müqaviləyə uyğun qonorarın məbləği bu qanuna əsasən tənzimlənir. Lakin bəzi istisnalar var. Belə ki, vəkilin müvəkkili ilə bağladığı müqavilədə qonorarın məbləği qanunla nəzərdə tutulmuş məbləği aşı bilər. Digər ölkələrdə geniş yayılmış "uğur qonorarı"na bəzi istisnalarla Almaniya icazə verilmir. Vəkil əldə etdiyi nəticəyə görə deyil, gördüyü işə görə qonorar alır. Qanuna əsasən vəkilin qonorarının müəyyən edilməsi iki faktordan asılıdır: mübahisənin məbləğindən və göstərilən hüquqi yardımın növündən. Konkret pul məbləği ilə əlaqədar mübahisələr üzrə qonorarın məbləği bir o qədər çətinlik törətmir. Çətinlik o mübahisələr üzrə yaranır ki, konkret pul məbləği ilə bağlı deyil, hər hansı bir digər mübahisə ilə bağlıdır. Məsələn, mənzil kirayəsi üzrə mübahisələr, nikahın pozulması, hüquqi faktların müəyyən edilməsi və s. Buna görə də bu mübahisələr üzrə qonorarın məbləğinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə qiymətləndirmə meyarları müəyyən edilmişdir.

Misal üçün, mənzil kirayəsi mübahisələri üzrə 12 aylıq kirayə haqları əsas götürülür. İşə bərpa ilə bağlı isə 3 aylıq əmək haqqı əsas götürülür. Vəkil yazılı və ya şifahi məsləhət verirsə, vəkillə müştəri arasında müqavilə bağlanılır. Düzdür, bu halda 2006-cı ildən qanun konkret məbləğləri müəyyən etmir. Əgər vəkilin müştərisi istehlakçıdırsa, vəkil 250 avrodan artıq məbləğ tələb edə bilməz. İlk məsləhət üçün 190 avrodan artıq məbləğ tələb edilə bilməz. Qanuna əsasən, vəkilin 5 000 avroluq mübahisə üzrə gördüyü işlərə 985,08 avro qonorar hesablanır. Həmin məbləğdən 787,80 avro qonorar, 40,00 avro poçt rüsumları və telekommunikasiya xərcləri hesablanır. Həmin məbləğdən 157,28 avro olmaqla 19% əlavə dəyər vergisi hesablanır. Göstərdiyi hüquqi yardıma görə mübahisə barışıqla yekunlaşarsa vəkil əlavə olaraq qonorar alır. Həmçinin müştəri ilə vəkil arasında qonorar haqqında razılaşma təcrübədə geniş yayılmışdır. Bu müqavilə bağlanarkən qanunla nəzərdə tutulmuş qonorarın məbləğinin aşmasına icazə verilir. Bu halda qanunla müəyyən edilmiş məbləğdən aşağı məbləğdə müqavilə bağlamağa icazə verilmir. Burada iki məqsəd vardır: vəkilləri rəqabət imkanı olmayan qiymətlərdən qorumaq, vəkil xidmətləri bazarını ucuz qiymətə xidmət göstərən vəkillərdən qorumaq.

Ardı növbəti sayımızda.